De cultura hortorum

Walahfrid Strabo

Quaestiones et commentarii ad thellm@t-online.de
Textus LaTeX typis compositus et fasciculum "metrix" a Tobias Weh creatum utitur.

Plurima tranquillae ‖ cum sint insignia vitae,
Non minimum [e]st, | si quis ‖ Pestanae deditus arti
Noverit obsceni ‖ curas tractare Priapi.
Ruris enim | quaecumque datur ‖ possessio, seu sit
Putris, harenoso ‖ qua torpet glarea tractu,
Seu pingui | molita graves ‖ uligine foetus,
Collibus erectis ‖ alte sita, sive iacenti
Planitie facilis, ‖ clivo seu vallibus horrens,
Non negat ingenuos ‖ holerum progignere fructus,
Si modo non | tua cura gravi ‖ compressa veterno
Multiplices | holitoris opes ‖ contempnere stultis
Ausibus assuescit, ‖ callosasqu[e] aere duro
Detrectat | fuscare manus ‖ et stercora plenis
Vitat in arenti ‖ disponere pulvere qualis.
Haec non sola mihi ‖ patefecit opinio famae
Vulgaris, | quaesita libris ‖ nec lectio priscis,
Sed labor et studium, ‖ quibus otia longa dierum
Postposu[i], expertum ‖ rebus docuere probatis.

Bruma senectutis ‖ vernacula, totius anni
Venter et ampliflui ‖ consumptrix saeva laboris,
Veris ub[i] adventu ‖ terrarum pulsa sub imas
Delituit latebras, ‖ vestigiaqu[e] horrid[a] avarae
Ver hiemis reduci ‖ rerum delere pararet
Scemat[e], et antiquo ‖ languentia rura nitori
Reddere, ver orbis ‖ primum caput et decus anni,
Purior aura diem ‖ cum iam reserare serenum
Inciperet, | Zephirosqu[e] herbae ‖ floresque secuti
Tenuia porrigerent ‖ radicis acumina, caeco
Tecta diu gremio, ‖ canasqu[e] exosa pruinas,
Cum silvae foliis, ‖ montes quoque gramine pingui,
Prataque conspicuis ‖ vernarent laeta virectis,
Atriolum, ‖ quod pro foribus | mihi parva patenti
Area vestibulo ‖ solis convertit ad ortum,
Urtic[ae] implerunt, ‖ campique per aequora parvi
Illita ferventi ‖ creverunt tela veneno.
Quid facerem? ‖ tam spissus erat radicibus infra
Ordo catenatis, ‖ virides ut texere lentis
Viminibus crates ‖ stabuli solet arte magister:
Ungula cornipedum ‖ si quand[o] humore nocetur

Collect[o] et putres ‖ imitatur marcida fungos.
Ergo moras rumpens ‖ Saturni dente iacentes
Aggredior glebas, ‖ torpentiaqu[e] arva revulsis
Sponte renascentum ‖ complexibus urticarum
Erig[o] et umbricolis ‖ habitata cubilia talpis
Diruo, lumbricos ‖ revocans in luminis oras.
Inde Nothi coquitur ‖ flabris solisque calore
Areol[a] et lignis ‖ ne diffluat obsita quadris
Altius a plano ‖ modicum resupina levatur,
Tota minutatim ‖ rastris contunditur uncis,
Et pinguis | fermenta fimi ‖ super insinuantur.
Seminibus quaedam ‖ temptamus holuscula, quaedam
Stirpibus antiquis ‖ priscae revocare iuventae.

INSTANTIA CULTORIS ET FRUCTUS OPERIS

Denique vernal[i] interdum ‖ conspergitur imbre
Parva seges, ‖ tenuesque fovet | praeblanda vicissim
Luna comas; ‖ rursus | si quando sicca negabant
Tempora roris opem, ‖ cultur[ae] impulsus amore,
Quippe siti metuens ‖ graciles torpescere fibras,
Flumina pura cadis ‖ inferre capacibus acri
Curavi studi[o], et ‖ propriis infundere palmis

Guttatim, ‖ ne forte | ferocior impetus undas
Ingereret nimias, ‖ et semina iacta moveret.
Nec mora, germinibus ‖ vestitur tota tenellis
Areol[a] et quamquam ‖ illius pars ista sub alto
Arescat tecto, ‖ pluviar[um] et muneris expers
Squaleat aerii, ‖ pars illa perennibus umbris
Diffugiat solem, ‖ paries cui celsior igne[i]
Sideris accessum ‖ lateris negat obice duri,
Non tamen ulla sibi ‖ fuerant quae credita pridem
Spe sine crementi ‖ pigro sub cespite clausit.
Quin potius | quae sicca fer[e] et ‖ translata subactis
Suscepit scrobibus, ‖ redivivo plena virore
Restituit, ‖ reparans | numeroso semina fructu.
Nunc opus ingeniis, ‖ docili nunc pector[e] et ore,
Nomina quo possim ‖ viresqu[e] attingere tantae
Messis, ut ingenti ‖ res parv[ae] ornentur honore.

SALVIA

Lelifagus prima ‖ praefulget fronte locorum,
Dulcis odore, gravis ‖ virtut[e] atqu[e] utilis haustu.
Pluribus haec hominum ‖ morbis prodesse reperta
Perpetuo viridi ‖ meruit gaudere iuventa.

Sed tolerat | civile malum: ‖ nam saeva parentem
Progenies florum, ‖ fuerit ni dempta, perurit
Et facit antiquos ‖ defungier invida ramos.

RUTA

Hoc nemus umbriferum ‖ pingit viridissima rutae
Silvula ceruleae, ‖ foliis quae praedita parvis
Umbellas | iaculata breves, ‖ spiramina venti
Et radios Phoebi ‖ caules transmittit ad imos,
Attactuque graves ‖ leni dispergit odores.
Haec cum multiplici ‖ vigeat virtute medellae,
Dicitur occultis ‖ adprim[e] obstare venenis
Toxicaqu[e] invasis ‖ incommoda pellere fibris.

ABROTANUM

Nec minus abrotani ‖ promptum [e]st mirarier alte
Pubentis frutices ‖ et quas inspicat Aristas
Ramor[um] ubertas, ‖ tenues imitata capillos.
Huius odoratum ‖ lento cum vimine crinem
Poeoniis carptum ‖ prodest miscere medellis.
Febribus obstat enim, ‖ telum fugat, adiuvat artus,

Quos incerta premit ‖ furtiv[ae] iniuria guttae.
Praeterea tot habet ‖ vires quot fila comarum.

CUCURBITA

Haud secus altipetax ‖ semente cucurbita vili
Assurgens, ‖ parmis | foliorum suscitat umbras
Ingentes, ‖ crebrisque iacit | retinacula ramis.
Ac velut ulm[um] heder[a] implicuit ‖ cum frondibus altam,
Ruris abusque sinu ‖ toti sua brachia circum
Laxa dedit ligno, ‖ summumque secuta cacumen
Corticis occuluit ‖ viridi tutamine rugas:
Aut arbustivum ‖ vitis genus, arbore cum se
Explicuit quavis, ‖ ramorumqu[e] alta corimbis
Vestiit, et propria ‖ sursum se sponte levavit
Visitur ergo rubens ‖ alien[a] in sede racemus
Dependere, premit ‖ tabulata virentia Bacchus,
Pampinus et frondes ‖ discernit latior altas
Sic mea sic fragili ‖ de stirpe cucurbita surgens
Diligit appositas, ‖ sua sustentacula, furcas,
Atqu[e] amplexa suas ‖ uncis tenet unguibus alnos.
Ne ver[o] insano ‖ divelli turbine possit,
Quot generat nodos, ‖ tot iam retinacula tendit,

Et quoniam duplicem ‖ producunt singula funem,
Undique fulturam ‖ dextra laevaque prehendunt,
Et velut in fusum ‖ nentes cum pensa puellae
Mollia traiciunt ‖ spirisqu[e] ingentibus omnem
Filorum seriem ‖ pulchros metantur in orbes,
Sic vaga tortilibus ‖ stringunt ammenta catenis
Scalarum teretes ‖ involvuntqu[e] ilico virgas,
Viribus et discunt ‖ alienis tecta cavarum
Ardua porticuum ‖ volucri superare natatu.
Iam quis poma queat ‖ ramis pendentia passim
Mirari digne? ‖ quae non minus undique certis
Sunt formata viis, ‖ quam si tornatile lignum
Inspicias | medio rasum, ‖ quod mamfure constat.
Illa quidem gracili ‖ primum demissa flagello
Oblongo, ‖ tenuique ferunt | ingentia collo
Corpora, tum vastum ‖ laxatur in ilia pondus,
Totum venter habet, ‖ tot[um] alvus, et intus aluntur
Multa cavernoso ‖ seiunctim carcere grana,
Quae tibi consimilem ‖ possunt promittere messem.
Ipsos quin etiam ‖ tenero sub tempore fructus,
Ant[e] humor | quam clausa latens ‖ per viscera sero
Autumn[i] adventu ‖ rarescat, et arida circum
Restiterit cutis, inter opes ‖ transire ciborum

Saepe videmus, et ardenti ‖ sartagine pinguem
Combiber[e] arvin[am], et ‖ placidum secmenta saporem
Ebria multotiens ‖ mensis praestare secundis.
Si ver[o] aestivi ‖ sinitur spiramina solis
Cum genitrice pat[i] et ‖ matura falce recidi,
Idem foetus in assiduos ‖ formarier usus
Vasorum poterit, ‖ vasto dum viscera ventre
Egerimus, | facili ‖ radentes ilia torno.
Nonnunqu[am] hac ingens ‖ sextarius abditur alvo,
Clauditur aut potior ‖ mensurae portio plenae,
Amphora quae, | piceo ‖ linitur dum gluttine, servat
Incorrupta diu ‖ generosi dona Liei.

PEPONES

Hoc simul in spatio, ‖ campi quo figitur imis
Haec tam laeta seges, ‖ vili quam carmine pinxi,
Visitur alterius ‖ vitis genus acre per aequor
Serpere pulvere[um] et ‖ fructus nutrire rotundos.
Pomor[um] haec species ‖ terrae super arida vulgo
Terga iacens crementa capit ‖ pulcherrima, donec
Solibus aestivis ‖ flavos intincta colores
Messoris calathos ‖ matura fruge replerit.

Tum videas aliis ‖ teretem satis esse figuram,
Undique porr[o] aliis ‖ oblongo scemate ventrem
Demissum, | nucis aut ovi ‖ versatilis instar,
Vel qualis manibus ‖ quondam suspensa supinis
Lucet agens circum ‖ lomenti bulla salivam
Ante recens | maceretur aquis ‖ quam spuma refusis;
Dum lentescit adhuc ‖ digitis luctantibus, et se
Alternis vicibus ‖ studioque fricantibus uno,
Inter utramque manum ‖ parvo fit parvus hiatu
Exitus, huc stricto ‖ lenis meat ore Nothi vis,
Distenditque cavum ‖ vitrea sub imagine pondus,
Et centrum medio ‖ confingit labile fundo,
Undique conveniat ‖ cameri qu[o] inflexio tecti.
Ergo calyps huius ‖ penetrat dum viscera pomi,
Elicit humoris ‖ largos cum semine rivos
Multiplici: | tum deinde cavum ‖ per plurima tergus
Frustra manu spargens ‖ hortorum laetus opimas
Delicias | conviva capit, ‖ candorque saporque
Oblectant fauces, ‖ nec duros illa molares
Esca stupere facit, ‖ facili sed mansa voratu
Vi naturali ‖ frigus per viscera nutrit.

ABSINTHIUM

Proximus absinthi ‖ frutices locus erigit acris,
Herbarum matrem ‖ simulantes vimine lento.
In foliis | color est alius, ‖ ramisqu[e] odor alter
Puberibus, ‖ longeque saporis amarior haustus.
Ferventem | domuisse sitim, ‖ depellere febres
Hoc solet auxilium ‖ clara virtute probatum.
Si tibi praeterea ‖ caput acri forte dolore
Pulsetur subito, ‖ vel si vertigo fatiget,
Huius opem | rimare, coquens ‖ frondentis amaram
Absinthi silvam, ‖ tum iura lebete capaci
Effund[e], et capitis ‖ perfunde cacumina summi.
Quo postqu[am] ablueris ‖ graciles humore capillos,
Devinctas frondes ‖ super imposuisse memento.
Tum mollis fotos ‖ constringat fascia crines,
Et post non multas ‖ elapsi temporis horas
Hoc inter reliquas ‖ eius mirabere vires.

MARRUBIUM

Quid referam iuxta ‖ positi nimiumque potentis
Marrubii | non vile genus, ‖ licet acrius ora
Mordeat et longe ‖ gustum disiungat odore.
Dulc[e] en[im] olet, | non dulce sapit, ‖ sed pectoris aegros
Comprimit angores, ‖ tristi dum sumitur haustu.
Praecipue talis ‖ caleat si potus ab igni
Et coenam cyatis ‖ cogatur claudere crebris.
Si quand[o] infensae ‖ quaesita venena novercae
Potibus inmiscent ‖ dapibusv[e] aconita dolosis
Tristia confundunt, ‖ extemplo sumpta salubris
Potio marrubii ‖ suspecta pericula pressat.

FOENICULUM

Nec maratri | taceatur honor, ‖ quod stipite forti
Tollitur, et late ‖ ramorum brachia tendit,
Dulce satis gustu ‖ dulcem satis addit odorem.
Hoc oculis, | quos umbra premit, ‖ prodesse locuntur,
Huius item semen ‖ foetae cum lacte capellae
Absumptum ventris ‖ fertur mollire tumorem
Cunctantisque moras ‖ dissolvere protinus alvi.

Praeterea radix ‖ maratri commixta liquori
Lenaeo tussim ‖ percepta repellit anhelam.

GLADIOLA

Te neque transierim ‖ Latiae cui libera linguae
Nomine de gladii ‖ nomen facundia finxit.
Tu mihi purpurei ‖ progignis floris honorem,
Prim[a] aestate gerens ‖ violae iucunda nigellae
Munera, vel qualis ‖ mensa sub Apollinis alta
Investis pueri ‖ pro morte recens yacincthus
Exiit et floris ‖ signavit vertice nomen.
Radicis | ramenta tuae ‖ siccata fluenti
Diluimus | contusa mero ‖ saevumque dolorem
Vesicae premimus ‖ tali non secius arte.
Pignore fullo tuo ‖ lini candentia texta
Efficit, ut rigeant ‖ dulcesqu[e] imitentur odores.

LYBISTICUM

Inter odoratam ‖ memorare lybistica silvam
Fortia, suadet amor ‖ parvi diffusior horti.
Hoc germen suco ‖ quamvis et odore gemellis

Orbibus officer[e] et ‖ tenebras inferre putetur,
Semina saepe tamen ‖ quaesitis addere curis
Parva solet, ‖ famamqu[e] aliena laude mereri.

CERFOLIUM

Quae tot bellorum, ‖ tot famosissima rerum
Magnarum | monimenta sacro ‖ pia conficis ore,
Exiles, Erato, ‖ non dedignare meorum
Divitias holerum ‖ versu perstringere mecum.
Infirmis | divisa licet ‖ Macedonia ramis
Spargitur, et crebris ‖ ignobile semen aristis
Sufficit, illa tamen ‖ toto reparabilis anno
Pauperiem largo ‖ solatur munere plebis
Indiguae, nec non ‖ restringere sanguinis undas
Corpore diffusas ‖ facili solet obvia gustu.
Illa quoqu[e] infesto ‖ venter dum forte dolore
Turbatur, | fomenta super ‖ non irrita ducit,
Puleium sibimet ‖ frondesque papaveris addens.

LILIUM

Lilia quo versu ‖ candentia, carmine quove
Ieiunae macies ‖ satis efferat arida Musae?
Quorum candor habet ‖ nivei simulacra nitoris,
Dulcis odor silvas ‖ imitatur flore Sabeas.
Non Parius | candore lapis, ‖ non nardus odore
Lilia nostra premit, ‖ necnon si perfidus anguis
Ingenitis | collecta dolis ‖ serit ore venena
Pestifero, | caecum ‖ per vulnus ad intima mortem
Corda feram mittens, ‖ pistillo lilia praestat
Commacerare gravi ‖ sucosqu[e] haurire Falerno.
Si quod contusum [e]st ‖ summo liventis in ore
Ponatur puncti, ‖ tum iam dinoscere vires
Magnificas | huiusce datur ‖ medicaminis ultro.
Haec etiam laxis ‖ prodest contusio membris.

PAPAVER

Et Cereale quidem ‖ nugar[um] in parte papaver
Hac memorare placet, ‖ quod raptu mesta puellae
Mater, ut immensis ‖ optat[a] oblivia mentem
Exuerent curis, ‖ fertur Latona vorasse.

Hoc simul auxilio ‖ carbunculus ater, ab imo
Pectore qui ructus ‖ nimium convolvit amaros
Oris adusque fores, ‖ reprimi persaepe videtur.
Huius ad alta caput ‖ granorum semine fetum
Protento | fragilique solet ‖ se tollere collo,
Inque modum mali, ‖ regio cui Punica nomen
Indidit, unius ‖ patulo sub pellis amictu
Grana celebrandae ‖ virtutis plurima claudit,
Deque sono | mandentis habet ‖ formabile nomen.

SCLAREGA

Hic umbrosa novos ‖ inter sclarega virores
Stipite praevalid[o] assurgens, ‖ ramosque comasque
Altius extollit: ‖ quae quamvis rarius ulli
Quaesit[a] auxilio ‖ medicorum paene putetur
Effugisse manus; ‖ dulci tamen indita caldae
Et vires | et odorati ‖ fermenta saporis
Praestat. Eam | iuxt[a] hortensis ‖ non extima costi
Silva latet | stomachique moras ‖ ventremque salubri
Provocat auxilio ‖ radicis munere coctae.

MENTA

Nec mihi defuerit ‖ vulgaris copia mentae
Multa per et gener[a] et ‖ species diversa coloresqu[e]
Et vires. | huius ‖ quoddam genus utile vocem
Raucisonam claro ‖ rursus redhibere canori
Posse putant, | eius ‖ sucos si fauce vorarit
Ieiuna, | quem crebra premens ‖ raucedo fatigat.
Est aliud | praepingue genus ‖ huiusce frutecti,
Quod iam non parvi ‖ diffundat germinis umbras,
Cels[a] ebuli | sed more petens ‖ a stipite forti
Undique maiores ‖ foliorum prorogat alas,
Quis odor alter inest ‖ pauloqu[e] immitior haustus.
Sed si quis vires ‖ speciesqu[e] et nomina mentae
Ad plenum | memorare potest, ‖ sciat ille necesse [e]st,
Aut quot Eritreo ‖ volitent in gurgite pisces,
Lemnius aut altum ‖ quot in aera Mulcifer ire
Scintillas vastis ‖ videat fornacibus Aetnae.

PULEIUM

Non patitur cunctas ‖ angustia carminis huius
Pulei virtutes ‖ celeri comprendere versu.

Hoc apud Indorum ‖ tanti constare peritos
Fertur, apud Gallos ‖ quanti valet Indica nigri
Congeries piperis. ‖ Quis iam dubitare sinetur
Hac herba plures ‖ leniri posse labores,
Quam pretiis | inhianter emit ‖ ditissima tantis
Gens, hebenoqu[e] auroque fluens ‖ et mira volenti
Quaeque ferens | mund[o]. O magni ‖ laudanda tonantis
Virtus et ratio, ‖ nullis quae munera terris
Larga suae | non pandit opis! ‖ quae rara sub isto
Axe videre soles, ‖ aliis in partibus horum
Copia tanta iacet, ‖ quantam vilissima tecum
Efficiunt: ‖ rursus | quaedam quae spreta videntur
Forte tibi, | magno ‖ mercantur ditia regna,
Alter[a] ut alterius ‖ potiatur foenore tellus,
Orbis et in toto ‖ per partes una domus sit.
Puleium | quoque decoctum ‖ curabit, amice,
Et pot[u] et fotu ‖ stomachum, mihi crede, morantem.
Dum canimus | quae certa gravi ‖ ratione tenemus,
Quaed[am] audit[a] etiam ‖ vero miscere coturno
Fas ususque sinit: ‖ ramum coniungito pulei
Auriculae, | ne forte caput ‖ turbaverit aestus

Solis in aerio ‖ si te perflarit aperto.
Quod nisi me currens ‖ deponere vela Thalia
Cogeret ac tandem ‖ portus intrare moneret,
Hinc tibi multiplices ‖ poteram decerpere flores.

APIUM

Quamvis in nostris ‖ apium vilesceret hortis,
Et sol[o] id multi ‖ prodesse sapore putarint,
Plura tamen propriis ‖ medicamina viribus acri
Exhibet auxilio. ‖ Cuius si trita capessas
Semina, torquentes ‖ urinae frangere tricas
Dicitur; ips[um] etiam ‖ tenero cum germine mansum
Concoquit errantes ‖ stomachi penetralibus escas.
Corporis hunc regem ‖ turbans si nausia vexet,
Mox apium lympha ‖ tristique bibatur aceto,
Passio tum celeri ‖ cedet devicta medellae.

VETTONICA

Montibus et silvis, ‖ pratis et vallibus imis
Vettonicae | pretiosa licet ‖ collectio cunctis
Paene locis | superet passim, ‖ tamen hanc quoque noster

Hortus habet | cultaque docet ‖ mansuescere terra.
Haec tantum meruit ‖ generali nomine laudis,
Ut si quid | mea Musa velit ‖ superaddere, tandem
Mol[e] operis | devicta sui ‖ iam sentiat, illa
Utilitate minus ‖ quicquid deprompserit esse.
Hanc viridem | si forte tuos ‖ coneris in usus
Carpere siccatamv[e] ‖ hiemi deponere pigrae,
Turbida sive tuas ‖ oblectant pocula fauces,
Seu potius longo ‖ tibi defaecata labore
Dona placent, huius ‖ virtus mirabilis herbae
Omnia sufficiet; ‖ quam quosdam pendere tanti
Novimus, ut contra ‖ totam qu[ae] iniuria corpus
Impetit interius, ‖ muniri viribus eius
Sese posse rati, ‖ soleant haurire diebus
Continuis | hoc acre genus ‖ medicaminis almi.
Praeterea | caput infesto ‖ si vulnere fractum
Tabuerit, | tum crebra terens ‖ imponito sacrae
Tegmina vettonicae, ‖ statim mirabere vires
Illius, in solidum ‖ fuerit dum clausa cicatrix.

AGRIMONIA

Hic quoque sarcocolam, ‖ campos quae plurima passim
Vestit et effetis ‖ silvar[um] inventa sub umbris
Nascitur, ordinibus ‖ facile [e]st discernere pulchris.
Haec praeter varium ‖ latae virtutis honorem
Trita domat ventris ‖ praedir[um] et pota dolorem.
Si quae forte calybs ‖ infensus vulnera membris
Indiderit nostris, ‖ huius temptare iubemur
Auxilium, | partiqu[e] ‖ imponere tunsa patenti
Germina, maturum ‖ nactur[i] hac arte vigorem,
Si tamen addatur ‖ mordens cataplasmat[i] acetum.

AMROSIA

Haud procul ambrosiam ‖ vulgo quam dicere mos est
Erigitur, | laudata quidem, ‖ sed an ista sit illa,
Cuius in antiquis ‖ celeberrima mentio libris
Fit, dubium [e]st multis. ‖ Medici tamen arte suapte
Hanc utcumque colunt, ‖ tantum quae sanguinis hausta
Absumit, quantum ‖ potus ingesserit almi.

NEPETA

Herbar[um] in numero, ‖ quas hortulus ille recenti
Semper prole creat, ‖ nepetae non segnior exit
Surculus, urticam ‖ foliis simulantibus, alto
Vertice praegratum ‖ late largitus odorem.
Haec variis olim ‖ morbor[um] accommoda curis,
Non extrem[a] alias ‖ inter decernitur herbas.
Huius enim sucus, ‖ roseo commixtus olivo,
Efficit unguentum, ‖ laesae quod vulnera carnis
Atque cicatricum ‖ deformia signa novarum
Poss[e] aboler[e] aiunt, ‖ prisc[o] et reparare nitori,
Et revocare pilos, ‖ plagae quos forte recentis
Pestis hiulca tulit, ‖ sanie taboque peresos.

RAFANUM

Hic rafanum | radice potens ‖ latoque comarum
Tegmine sublat[um] extremus ‖ facit ordo videri.
Cuius amara satis ‖ quatientem viscera tussim
Mansa premit radix, ‖ triti quoque seminis haustus
Eiusdem vitio ‖ pestis persaepe medetur.

Iam nisi me fessum ‖ via longior indupediret,
Scrupeus atque novi ‖ terreret carminis ordo,
Debueram | viburna rosae ‖ pretiosa metallo
Pactol[i] et niveis ‖ Arabum circumdare gemmis.
Haec quia non Tyrio ‖ Germania tinguitur ostro,
Lata nec ardenti ‖ se Gallia murice iactat,
Lutea purpurei ‖ reparat crementa quotannis
Ubertim floris, ‖ tantum qui protinus omnes
Herbarum | vicisse comas ‖ virtut[e] et odore
Dicitur, ut merito ‖ florum flos esse feratur.
Inficit hic oleum ‖ proprio de nomine dictum,
Quod quam saepe fiat ‖ mortalibus utile curis,
Nec meminisse potest ‖ hominum nec dicere quisquam.
Huic famosa suos ‖ opponunt lilia flores,
Longius hor[um] etiam ‖ spirans odor imbuit auras,
Sed si quis nivei ‖ candentia germina fructus
Triverit, aspersi ‖ mirabitur ilicet omnem
Nectaris ille fidem ‖ celeri periisse meatu,
Hoc quia virginitas ‖ fama subnixa beata
Flore nitet, | quam si ‖ nullus labor exagitarit
Sordis et illiciti ‖ non fregerit ardor amoris,

Flagrat odore suo. ‖ Porro si gloria pessum
Integritatis eat, ‖ foetor mutabit odorem.
Haec duo namque probabilium ‖ gener[a] inclyta florum
Ecclesiae summas ‖ signant per saecula palmas,
Sanguine martyrii ‖ carpit quae dona rosarum,
Liliaqu[e] in fidei ‖ gestat candore nitentis.
O mater virgo, ‖ fecundo germine mater,
Virgo fid[e] intacta, ‖ sponsi de nomine sponsa,
Sponsa, columba, domus ‖ regina, fidelis amica,
Bello carpe rosas, ‖ laet[a] arripe lilia pace.
Flos tibi sceptrigero ‖ venit generamine Iesse,
Unicus antiquae ‖ reparator stripis et auctor;
Lilia qui verbis ‖ vitaque dicavit amoena,
Morte rosas tinguens, ‖ pacemqu[e] et proelia membris
Liquit in orbe suis, ‖ virtut[em] amplexus utramque.
Premiaqu[e] ambobus ‖ servans aeterna triumphis.

COMMENDATIO OPUSCULI

Haec tibi servitii ‖ munuscula vilia parvi
Strabo tuus, | Grimalde pater ‖ doctissime, servus
Pectore devoto ‖ nullius ponderis offert,
Ut cum consepto ‖ vilis consederis horti

Subter opacatas ‖ frondenti vertice malos,
Persicus imparibus ‖ crines ubi dividit umbris,
Dum tibi cana legunt ‖ tenera lanugine poma
Ludentes pueri, ‖ scola laetabunda tuorum,
Atque volis ingentia ‖ mala capacibus indunt,
Grandia conantes ‖ includere corpora palmis:
Quo monear[e] habeas ‖ nostri, pater alme, laboris,
Dum relegis | quae dedo volens, ‖ interque legendum
Ut vitiosa seces, ‖ deposco, placentia firmes.
Te deus aeterna ‖ faciat virtute virentem
Inmarcescibilis ‖ palmam comprendere vitae:
Hoc pater, hoc natus, ‖ hoc spiritus annuat almus.